

Recente gedichten

Lot (voor Herinnering verlicht, 28-10-2015)

In ieder moment zit jij
lachende derde
roept ons toe van ver:
dit gaat over!

Wat je oogst:
angst onzekerheid
melancholie depressie
maar ook troost

We vluchten voor je
in drukte en gebrek aan tijd
leggen beelden vast
voor de eeuwigheid

Je vreet aan ons
kijk niet om
roep je nog
en toch

Geen ontkomen aan
in een omme draai
verstenen we
veranderen in een zoutpilaar.

Je bekommert je er niet om
je faam is wijd en zijd
je noemt jezelf:
vergankelijkheid

Joyce Hes

Keuzes

Je kan koekjes bakken
voor kinderen
je kan het verkeer hinderen
door jezelf voor een trein te kwakken

Je kan iedere dag wijden aan gebed
of springen van een hoge flat
of op je kop gaan staan

Je kan de liefde bedrijven
in een opgemaakt bed
of in datzelfde bed
na een dosis pillen verstijven

Je kan je verhangen
aan een balk
je buurvrouw stalken
of je zelf uitstorten in ongebluste kalk

Maar je kan ook gewoon
als de machine het begeeft
de afwas doen
of vlak voor je uit dit leven treed
een zoen geven aan degene
met wie je dat leven hebt gedeeld.

Zelfdoding

Zelfdoding is `in
Rogi , Joost
dichters, die aan het leven lijden
tevergeefs tegen depressies strijden
evenals de zelfverkozen dood
van hen die oud en ziek
verder lijden willen vermijden
niet afhankelijk willen zijn
van kinderen, staat of instelling

Zelfdoding de oplossing
voor een imperfect bestaan
waarin lijden hoe dan ook centraal zal staan
waarin “ mooi, genieten, volmaakt”
slechts aan een twitterende buitenkant raakt

Waarin de zin als uitvinding
niet is te vinden
de tijd ondanks botox
zorgt voor diepe rimpeling
die sporen achterlaat

Maar waarin de ontmoeting
even kan doen vergeten
onze onvolmaakte staat.

Zonder titel

Ik ga van ogenblik naar ogenblik
en neem de mensen waar
ik wik en weeg niet
maar sta meteen al
met mijn oordeel klaar

Ik dans graag om de hete brij
klap als het uitkomt uit de school
ik doe vooral heel frank en vrij
op zoek
altijd weer op zoek naar een idool
een vlag, een uithangbord een kreet
waarmee ik me niet langer eenzaam weet
maar geborgen als het kind
dat al spelend in het grote bos
een schuilhut vindt

Ik ben een mens
maar het menselijke is me vreemd
ik heb alleen maar tijdelijk een kleed geleend
waarmee ik mijn schaamte kon bedekken
en nu nu ik me veilig voel
kan ieder ander wat mij betreft verrekken

Ik ben een mens
niets onmenselijks
is me vreemd
ik heb mezelf eeuwenlang
in liederen beweend
probeer steeds weer Goddend
boven mezelf uit te stijgen
maar ook mezelf tot ding te maken
mezelf programmatisch te herijken
maar wat ik ook doe
ik ontloop mijn schaduw niet
en twijfel steeds
verdrinkend, bijna verdrinkend
in im-mens verdriet.

Sterven is een kunst: opgedragen aan Sylvia, Gerrit, Rogi, Joost en al die anderen.

Sterven is een kunst, zoals alles
ik doe het uitzonderlijk goed
het is om zo te zeggen mijn roeping
dichte Sylvia Plath

En nu, nu we voor de zoveelste keer sterven
het doek valt over een beschaving
die geen beschaving was
maar altijd al bestond uit een groep
hongerige wolven
kruipt de dood
van achter in ons
baant zich een weg

Verheerlijken we de dichters
die als profeten
van hem kond doen
zich aan hem overgeven
hem toelaten
als een benenspreidende geliefde

Ze zingen slaapliedjes voor hem
pronken met hem
flirten met hem
dagen hem uit

Dood is hun merkteken
dood is hun doen
en wij volgen hen
de rattenvangers van Hamelen.

Verbrokkeld het huis waarin we leven

Verbrokkeld het huis waarin we leven
glazen toegangspoort
dromen van was
overal is de bedrading versleten

Veilig is het nergens
of misschien onderin
een keukenkast

De vloer die onze basis was
waar je doorzakt
wanden van derivaten
de tafel waaraan we aten
een gespleten beeldscherm

Verlaten door degenen
die hun flitskapitaal
algoritmisch verplaatsten

Waar is het Hans en Grietje huis
van snoepgoed gebleven
we missen de heks
die ons vetmestte
en kon schateren
vals en bezeten

We missen het sprookje
van de bevrijding
duiken trillend verder weg
resteert het bidden tot een God
die ons allang is vergeten.

Overdenking; opgedragen aan Sylvia, Rogi en Joost en vele anderen

Ze gaf haar lichaam voor het woord,
zegt Palmen over Plath
(zoveel letters verschilt het niet)

Betekent dat vraag ik me af
dat de ultieme dichter/schrijver
uit het leven stapt

Of is het anders
is de dichter degene
die de werkelijkheid verdicht

Tot dromen, haar versluiert
en verpakt
als een overdaad aan bloemen
op een onzichtbaar
geworden graf

Of nog anders
was het misschien een dichter
die de verlepte bloemen
op het zichtbaar geworden graf
water gaf?

Het verschil

*Het verschil tussen gammele boten
op zee en een MHzeventien
die per ongeluk uit de lucht
werd geschoten*

*Het verschil tussen slachtoffers van een ramp
fotografen, journalisten en ramptoeristen
tussen mensen in een vluchtelingenkamp
en zij die meededen aan realitytv*

*Het verschil tussen degenen die
op het eiland Lesbos een cursus volgen
over wat Spinoza met ethiek zou bedoelen
en hen die daar stranden
al of niet dood aanspoelen*

*Het verschil tussen businessclassreizigers of backpackers
zij die niets te duchten hebben van grenzen
en andere trekkers, die oorlog ontvluchten
op vrede hopen en stuiten op muren van
prikkel draad na dagen lopen*

*Het verschil tussen de mopperaar
die zijn maaltijd van Transavia
niet kan waarderen
en hen die nimmer meer naar hun land
terug kunnen keren*

*Het verschil tussen degenen die
woedend reageren
omdat ze die indringers niet kunnen weren
en hen die die anderen geen lessen
in humaniteit en hodie mihi cras tibi kunnen leren*

*Dat verschil blijkt verwaarloosbaar klein
in het licht van de eindige tijd
van het stof waar ieder van ons
na zijn eigen tocht naar zal wederkeren.*

Moed

De moed om iedere dag het leven aan te gaan
zonder noodzaak zonder zin
iedere dag een nieuw begin
sommige dingen te verzetten sommige te laten staan

En als de kou alles gaat doordringen
het warme bed dan toch te verlaten
een email hier een afspraak daar, wat zal het baten
de dood versneld door iedere handeling

Het is een trein dit leven
voortdenderend zonder stil te staan
dat stilstaan is maar weinigen gegeven

Of misschien is het anders is de tijd een waan
is eeuwig wel hetzelfde als even
en ga ik ieder ogenblik voor eeuwig aan.

Joyce, 14-10-2015

Het vuur in mezelf

Het vuur in mezelf
is soms gedoofd
een handvol as is al wat rest
ik wacht op de vonk
de vonk die was
de vonk die het vuur aanstak

Op een vlam, vlammen
op een brand zo hevig
dat ik niet anders kan
dan me eraan overgeven
hitte die overslaat
op jou, op ons
ons omvatten zal
meesleept
in een vurige bal
ons de wereld doet vergeten

Er smeult iets
van binnen
maar wat....

Berichtgeving

“ De wereld staat in brand
het land, de stad, het huis
waarin we leven
de bossen, de bossen ook
die het begeven

Overal vlammen
die lekken
gretige tongen
die zich een weg vreten

Een verbijsterende verzengende hitte
50 graden, of meer
water dat verdampt
de wereld, onze wereld
staat in brand”.

En dan de reactie:
binnenin, binnen in mij
begint het te koken
wil het vuur, mijn vuur eruit
wil ik het spuwen als een draak

En nergens, nergens
is er water om te blussen
bij de hand.

Vluchten kan niet meer

Vluchten kan niet meer
grenzen dichtgetimmerd
vult het reusachtige beeld
van ontheemde
en samengepakte horden
steeds machtiger
mijn huiskamer
waar de portretjes
van mijn verleden
steeds kleiner
worden

Goedgebekte politici
sussen mijn geweten
en door neurobiologen gereduceerd
tot aap zonder wil
zie ik geen mensen meer maar
één dimensionale plaatjes

Het weten zelf is verdacht geworden
de waarheid zorgvuldig
opgediend als een gerecht
dat smakelijk moet zijn

En als ik onverhoopt opsta
de flatscreen
kapotbeuk
en mijn eigen innerlijke wereld
oproep
die ergens in de diepte nog bestaat

Vat een grote hand mij samen
blijk ik in de gevangenis
van mijn zorgvuldig door anderen
vormgegeven
vrijheid
evenveel uitlopmeters
te hebben als een scharrelkip

Besef ik
vluchten kan niet meer

Joyce Hes, 12 juni 2011

Kristallnachtherdenking

brekend glas de knal van een steen
door de ruiten een oerknal,
de start van een uitdagend fenomeen
zoals 3,7 miljard lichtjaren geleden

zeven en tachtig is zij
een meisje van dertien nog
toen mannen met petten in hun winkel kaken
en hen beschimpten en verachtten

niemand die hen een hand toestak
sindsdien zijn er internationale wetten en verdragen
maar het vergt slechts een "at your service"
en een andere bril en we wuiven weer naar de gezonde Volkswil

politiek correct is incorrect, vrijheid is haat
en de oud burgervader die ons voorgaat
heeft tijdig en enthousiast de Vreemdelingenwet
aan de tijdsgolven aangepast

en die mevrouw met die ketting om
was hoogste ambtenaar op Binnenlandse Zaken
voerde nauwgezet één van haar taken
uit: verplichte persoonsregistratie

zoals we die kenden toen, met vingerafdrukken
moet lukken, dacht ze, alleen de J ontbreekt nog
misschien is de M van mens het meest verdacht
want wie is nog mens vandaag de dag

vierenzeventig jaar geleden
geen 17, 4 miljard
maar de oerknal blijft keihard

nagalmen.

Joyce Hes

Leven is leren sterven, zeggen de levenskunstfilosofen.

Maar daar bedoelen ze weer wat anders mee dan Heidegger's: sein zum Tode.

Wat ze bedoelen is dat je als mens kan leven, leert te leven met vergankelijkheid, dat je je ten principale realiseert dat ieder moment je laatste kan zijn.

Dat je zo leeft dat als je plotseling overlijdt je er klaar voor bent.

Maar kan dat? Kan een mens leven met de dood, met het idee van de dood, zo vlakbij, zo continu aanwezig, stilletjes op de achtergrond, maar zeker van zijn zaak.

Is niet het omgekeerde eerder het geval, moet je niet om te kunnen leven, net doen of de dood ver weg is? Altijd ook al is ie zichtbaar dichtbij, zoals bij mijn vriendin met kanker in het laatste stadium?

Waarom vinden we dat zij reëel moet zijn en de dood, haar dood, onder ogen moet zien, waarom gunnen we haar haar sprookje niet?

Waarom mogen wij wel eeuwigheidsfantasieën hebben tijdens de dagelijkse tred van ons bestaan en zij niet, terwijl er tussen haar en ons slechts een schijnbaar onoverbrugbare levensruimte is?

Je kan niet leren sterven, is mijn overtuiging, je sterft maar eenmaal en voor die dood, die specifieke dood, die het lot, dat krankzinnige lot voor jou heeft uitgezocht, ben je nooit voorbereid, je moet improviseren.

Dat is ook het enige wat het leven je leert, of niet, improviseren, reageren op wat je overkomt en daar zo goed mogelijk een weg in zien te vinden, als een ervaren schipper, die soepel op het wisselende weer reageert. Hij laat wat los als het touw te strak staat en de boot te scherp vaart en trekt aan, gaat scherper varen als de wind terugvalt.

Leven is leren improviseren, niet te serieus, maar serieus genoeg, bewust van de betrekkelijkheid ervan maar nooit vrijblijvend, toeschouwer en participant.

Niemandland

Vleugels uitgestrekt
hang ik in
witte wolken
en denk

niet meer

Tussen nu en nergens
vergeven en vergeten
blauwe tijd
weet ik

niet meer

Buiten ijskoude
binnen versmelten
ijzer ontspand
droom ik

niet meer

zucht-zedig hart
ritmisch rijmend op
luchtledig
wacht ik

niet meer.

weer onbestemd
landingstijd onbekend

ben ik, zweef ik, leef ik.

Voor Marceline

mijn grote zus was je,
je leerde me zoveel
zwemmen bijvoorbeeld
bovendrijven

terwijl ik je
als klein kind
bij jou op de kamer
's nachts zwaar hoorde hijgen

mijn grote zus was je
bij wie ik in bed kroop
tegen jou aan warm en veilig
terwijl je vertelde over je liefdesgeheimen

maar nooit
over het grootste geheim
dat je bij je droeg
omdat dat niet meer
op ons leven na 46 sloeg

mijn grote zus was je
toen je uit huis ging
en trouwde
en kinderen kreeg
en ik je bezocht
en de lift niet vertrouwde
en jij me nog net niet naar boven
naar de zoveelste verdieping droeg

je was voor mij
een rustpunt in de woelige baken
van ons gezin waarin de oorlog door bleef woeden
jij nam mij onder je hoede
en liet me zien
dat dromen mochten en fantasie

dat je een kind mocht zijn
dat in sprookjes geloofde
dat het niet nodig was
dat iedere hoop doofde

jij was mijn grote zus
en blijft dat ook nu nog:
Marceline.

Schoenen die niet over water kunnen lopen

Schoenen die
niet over water kunnen lopen
maar aan de kade
blijven staan

Schoenen
stille getuigen van afwezig
veters die nooit meer
dicht zijn gegaan

Schoenen van haar van hem
van groot en klein
schoenen als monument
voor van leven ontdaan bestaan

willen niet vergeten
willen een teken zijn.

Tot dusver

Ver van de werkelijkheid
verheft zich de fictie
bont en blauw

boven het hollandse maaiveld

Ver van de werkelijkheid
verheft zich jouw stem
een half afgemaakte droom

niet meer te achterhalen beelden

Ik zwerf ergens tussen droom
en maaiveld in bezie gewoel
wentel mij bijna behaaglijk

in aardelagen

Toch nog steeds niet uitgeteld
tel ik de dagen
de komende en de gaande man

het verhaal verwondt mij niet

Wat wèl een wonder is:
Ik zoek niet langer te behagen

Voetpad*

hier hebben voeten gelopen
kleine wankele nog

maar ook grote knoestige
als blootgelegde wortels
van bomen die zijn omgelegd

of knokige als van een skelet

hier zijn stappen gezet
aanzelende
als van blinden
die op de tast de weg vinden
voor sommigen de eerste en de laatste weg

zijn handen hier uitgestoken
of juist gewrongen,
samengevouwen in gebed?

hier lagen armen
verlamd langs lichamen
monden verstomd
ogen ontzet

op weg, naar het einde op weg.

Joyce Hes

* Een verwijzing naar de herinneringslaan in het voormalige vernietingskamp
Sobibor

De cirkel rond

Hier hebben voeten gelopen
in deze woestijn
duizenden voeten
die niet langer geketend
wilden zijn

Op weg naar de hoop
op een vrij bestaan
door een man geleid
die geen leider wilde zijn

Die een berg beklom
en een God ontdekte
zonder gestalte zonder gezicht
die geen wonderen verrichtte

maar door zijn wetten en verboden
een nieuwe natie stichtte
straffend, wrekend, als vader
zo en alleen zo kwam Hij hen nader
tot Hij afdaalde en zich onder de mensen begaf
een avontuur dat eindigde in een zoon en een open graf
in een profeet die leed en nog één die
de verkondigingen dunnetjes overdeed

Waarna de mens in naam van God
de medemens onderdrukte,
tot er mensen het geweld ontvluchtten
niet langer stilhielden voor een grens
de wateren trotseerden
die niet weken en leefden met één wens:

In vrijheid leven, niet langer geketend zijn.

Vervreemd

vreemde talen
gesproken door
hen die ik al een leven ken

hun verhalen zijn geen verhalen
maar malen met hun kaken
ik proef burgers van woorden

het vet druipt ervan af
van hun monden
hun ogen blind voor het wonder

zien de vlinder niet
met zijn doorschijnende vleugels
zoekend, tastend naar de zon

zij weten niet meer
wat nabijheid is handen verpakt
in ijzer en als ik ze wil grijpen
voel ik haken

het lijkt wel of ze in hun luchtruim
het vliegen verleerd zijn, ruw zijn
de vleugels van hun verbeelding stukgeslagen.

ik roep hen, ik smeeik hen
bij me te blijven
me vast te houden, lief te hebben

maar zij, zij razen
door deze voor hen grenzeloze wereld
zonder stil te staan
zonder binding aan te gaan

zij de echte vluchtelingen van deze tijd
ontkomen niet aan hun schaduw,

Joyce

Modern times; naar aanleiding van het succes van Marine le Pen

In de etikettenfabriek
van het bestaan
aan de lopende band
opgeplakt weggezet
het "jullie" vetgedrukt

Stempel op product
en geen clowns
geen Chaplins meer die
iets te vertellen hebben
want de waan
is wet en het weten

Is vergeten
van eigen kwetsbaarheid

Vandaag moeten er weer
zoveel stuks uit
ontmenst
gestempeld en verwenst

Zoveel woorden
zoveel zinnen
zoveel fascinatie met de natie
Zoveel handen en armen in de lucht
Zoveel overtuigde woede en frustratie.

Vruchtbaar

Het is niet vruchtbaar
je druk te maken
over het klimaat
of een aanslag
of over het zaad van de haat
dat wordt verspreid en ontaardt

Het is niet vruchtbaar
je zorgen te maken
over je kleindochter
of er dadelijk nog wel iemand waakt over haar
als de vloed haar wegvaagt
of als ze komen, de barbaren,
haar schaken, verkopen als slavin

We houden een conferentie, stellen een norm
sturen bommen en granaten
houden onze adem in

De vraag is
of het vruchtbaar is te hopen
op een nieuw begin.

Das war einmal

Vruchtbaar
das war einmal
er waren zorgen, er was lust
er was een abortus
er was overmacht
er was over nagedacht
er was drie maal nageslacht

Er was een pil
er waren condooms
er was onenigheid
weg was de spontaniteit

Er kwam een tijd
waarin we vergaten
hoe het was
hoe het was geweest
waarin we het meest
elkaar meden
juist toen het kon
we het niet meer deden

Later kwam de vruchtbare bedding
droog te liggen
steen en zandwoestijn
alles wat er nog binnendrong deed pijn
het werd stil en bijzonder
leeg landschap, natuurwonder

Misschien dat er toch amandelbomen bloeien
met witte kleine bloemen
in de oases waarin als in een hemels paradijs
de tijd geen vat meer heeft op alles
wat resulteerde van de levensreis.

Joyce, 9-12=2015

Koninginnegracht